

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuulu abonamentulu:	Pretiuulu insertiuniloru:	Correspondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . . . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Catra onoratiu cetitori!

Traimu intr'unu timpu, in carele ori incatrau ti-indreptezi privirea, observi o miscare, o ferebere generala. Tóte popórele cu consciintia de sine lucra pre diferite cai si prin diferite medilóce, ca se-si afirme esistenti'a lor, se-si elupte o sórte mai buna, se-si puna basa solida la unu viitoriu mai ferice.

In o astfeliu de situatiune, este pré naturalu, ca si poporul nostru se useze de factorii, dela cari depinde sórtea si viitoriulu popóreloru.

Istori'a ne este marturia, cà tóta desvoltarea, progresulu, si tóta fericirea natiuniloru din lume, depinde dela gradulu lor de cultura. Cultur'a este acelu factoru insemnatu, care prepara omenimei tóte avantagele, si carele resólve tóte cestiunile mari in viéti'a popóreloru.

Credemu, cà nu ne insielàm, candu dàmu expresiune convingerii nóstre, cà astadi, intre impregiuràrile actuali, biseric'a este singurul organu chiamatu a reversá asupra poporului nostru binefacerile unei adeverate culturi. Acésta institutiune divina, de carea la noi sunt legate atâtea suveniri, ba amu puté dice, intréga vieti'a poporului, are astadi pentru noi o rola póte cà mai insemnata, decâtu ori candu. Ea este chiamata a sustiené scól'a confessionala, acelu foculariu cu missiunea sublima de a respandí in tóte clasele poporului radiele luminei si o cultura acomodata necessitatiloru nóstre.

Ei bine, dar biseric'a, acésta mama buna are si ea facia de noi o pretensiune. Ea cere dela noi, ca toti, micu si mare, se ne grupàm sub sacrulu ei drapelu. Candu ne impartasiesce acésta dorintia a sa, ne spune cu voce inalta, cà ea numai sub acésta conditiune ne póte conduce la limanulu, ce-lu dorimu.

Acést'a a fost ideia, carea ne a condusu, candu amu infientiatu acestu diurnalu: „Biseric'a si Scol'a“. Totu acést'a ideia ne indémna si acum a continuá si pe viitoriu edarea lui.

O experientia de doi ani ne a constatatu in modu destulu de evidentu, cà sustienerea acestui

organu de publicitate este pentru viéti'a si desvoltarea nóstra bisericésca si scolara o necesitate.

Acésta necesitate ni o dictéza atátu missiunea cea mare a bisericeii preste totu, câtu si missiunea, ce o are biseric'a nóstra in specie intre conditiunile vietii actuali, form'a ei de guvernare cu ajutoriulu unei constitutiuni, pre carea cu dreptu cuventu o putem numí cea mai liberala din lume.

Standu lucrulu astfeliu, deschidemu prenumeratiune noua la „Biseric'a si Scól'a“ pe anulu 1879, si ceremu spriginulu moralu si materialu alu onoratului publicu.

Cand apelàm la concursulu onoratului publicu, o facemu condusi de acea firma sperantia, cà esperienti'a trecutului ne va fí pentru viitoriu de in demana, si ne va pune in pusetiunea, ca se sustienemu acestu diurnalu in o stare câtu mai corespundietória.

Ne amu angagiatu in servitiulu unei cause sante. Speràm, cà publiculu nu ne va detrage spriginulu seu, si astfeliu vomu puté obtiené rezultate câtu mai bune.

Dea ceriulu ca onoratulu publicu se ne imbracisizeze cu acea caldura si bunavointia, cu carea purcedemu noi la lucru intru sustienerea acestei foi!

Redactiunea.

Nr. 806 bis.
ex. 1878.

Pré onorate Domnule Protopresbiteru!

Onorata preotime comitete, epitropii parochiale
si evlaviosiloru crestini!

Deórece cu finea anului curentu espira periodulu de trei ani, pentru care in urmarea ordinatiunei cons. din 18. Decembre 1875 Nru 829 bis. au fostu alese comitetele si epitropiele parochiale, asia dar' conformu §-lui 18 din stat. org. au a se alege de nou pre periodulu de 3 ani, adeca pentru anii 1879, 1880 si 1881 comitete si epitropii parochiale.

Dupa §. 19. din statutulu org. comitetulu parochialu se compune in comunitatile bis. pana

la 1000 de suflete din 10, pana la 1500 din 15, pana la 2000 din 20, pana la 2500 din 25, si de acolo in susu de 30 de membri. Tat'a si fiulu, mosiulu si nepotulu, fratii, socrulu si ginerele nu potu fi deodata membrii comitetului.

Parochulu séu preotulu este membru naturalu alu comitetului, éra unde sunt mai multi preoti, celu mai inaintatu in servitiu, va se dica singurulu preotu séu unde sunt preoti mai multi preotulu celu mai inaintatu in servitiu prin functiunea si demnitatea sa este membru alu comitetului fora de a se alege, asia d. e. in comunitati bisericesci, in care comitetulu se compune din 10 membri, preotulu intra in acestu comitetu ca alu 11-lea membru.

Acesti membri ai comitetului spre a se constitui au a-si alege dupa §. 20. stat. org. presiedinte din sinulu loru, apoi notariu, carele se póte alege din partea comitetului si afora de sinulu comitetului, fora ca acel'a se fia membrulu comitetului, inse in acestu casu notariulu nu are votu decisivu, ci numai informativu.

Epitropia parochiala se alege din cei mai meritati barbati avuti ai comunitatei bisericesci si epitropii nu potu fi inruditi intre sine pana la alu 6-lea gradu de sange si alu 4-lea de cuseria (§. 25), si pentru comunitatile bisericesci pana la 1000 de suflete se alegu doi, pana la 2500 de suflete trei, éra pentru parochie, alu caror'a numeru trece preste 2500 suflete, patru epitropi.

Dreptu aceea in intielesulu §-lui 21. din stat. org. comitetele parochiale de pana acum au a compune consemnarea membriloru sinodului parochiale pe anulu 1879, apoi reportulu generalu despre averea miscatória a bisericeii, scólei si fundatiuniloru si a ratiociniulu anualu, precum si a budgetulu despre spesele bisericeii, scólei si fonduriloru pre anulu venitoriu 1879 si tóte acestea a le substerne Sinodulu parochialu, ce are a se tené in lun'a lui Ianuariu 1879 spre censurare si aprobare conformu §§-loru 21. si 12. stat. org. In acestu sinodu parochialu, dupa pertractarea obiecteloru propuse de comitetu se procede la alegerea comitetului celui nou cátu si a epitropiei. Se obsérva inse, cà atátu fostii membri ai comitetului, cátu si ai epitropiei potu fi éراسi alesi.

Dreptu aceea Ne aflamu indemnati a dispune urmatóriele:

1. Comitetele parochiale inainte de tóte au a rectificá in contielegere cu oficiulu parochialu conformu §. 6. din stat. org. consemnarea membriloru sinodului parochialu pentu anulu 1879, si apoi au a compune fora amanare reportele si socotelele amintite mai susu si a starui, ca spre revisiunea si aprobarea loru se se convóce, anunciandu-se cu optu dile mai nainte prin cetirea in bisericu a acestui circulariu in o dominica séu serbatória a lunei lui Ianuariu 1879, sinodu parochialu.

2. Sinódele parochiale convocate in decurgerea lunei lui Ianuariu an. venitoriu voru censurá si

eventualmente voru aprobá repórtelile si socótele comitetelor parochiale, si voru procede indata la alegerea comitetului si epitropiei in numerulu si dupa prescrisele mai susu arătate. Cei ce nu suntu multiumiti cu decisiunile sinodului parochialu privitórie la alegerile de comitetu si epitropia, precum si la alte obiecte puse la ordinea dilei, au a recurge prin protopresbiteratu la Consistoriu in restempu de 14 dile (§. 16.)

3. Despre alegere si celelalte afaceri are a se luá protocolu esactu si conformu §-lui 7. punctulu 8. din stat. org. a se subcerne acestu protocolu prin protopresbiteratu la Consistoriu spre pertractare ulterióra.

4. Membrii comitetului alesi de nou de catra sinodu au a se constitui indata alegendu-si presiedinte si notariu si facandu despre acésta aratare prin protopresbiteru la consistoriu.

Acésta ordinatiune se aduce la cunoscenti'a Pré onoratu D. Tale si a preotimei, comitetelor si epitropieloru parochiale spre neamanata punere in lucrare si stricta observare cu acelu adausu, ca in acele comunitati bisericesci in care lipsesce preotu séu preotulu fungente nu va potea pe deplinu efeptuí acésta ordinatiune séu pana in 25. Ianuare 1879 nu veí primí protocolule despre efeptuit'a alegere noua a comitetului si epitropiei parochiale, in aceste comunitati bisericesci se indeplinesci lucrulu séu Pré onoratu D. Ta in persóna séu se-lu incredintiezi altuí preotu cualificatu si aptu avendu Pré onoratu D. Ta a subcerne negresitu pana in 10. Februarie 1879 tóte protocolule sinódeloru comunitatiloru bisericesci din tractulu Pré onoratu D. Tale.

Impartasindu-Ve binecuventarea mea archipastorésca sum:

Alu Vostru tuturoru

Caransebesiu in 7. Decembre 1878.

de binevoitoriu

Joanu Popasu, m. p.
Episcopu.

A dou'a casatoría a preotiloru.

(Fine).

Tóte locurile din s. scriptura, precum: „Va lasá omulu pre tatulu seu si pre mum'a sa, si se va lipí de muiera sa, si vor fi amendoi unu trupu ¹⁾ si „Cinstita este nunt'a intru tóte si patulu nespurcatu ²⁾ si altele, au intielesulu d'a ni infaciosiá casatori'a ca pe unu actu religiosu, o institutiune divina, si misteru alu legii cei noue. Nimenea in sa nu va potea aflá temeieri in aceste versete pentru casatori'a a dou'a, desi ea nu se opresee apodictice in sant'a scriptura. Apostolulu Pavelu dice catra Corinteni: „Dicu celoru necasatoriti si veduveloru,

¹⁾ Faceru II. 4. ²⁾ Evrei XIII. 4.

bine este lor de vor remanea precum si eu, éra de nu se vor puté infrená, se se casatorésca.“¹⁾ Acésta concesiuone apostolica, numcumva se apara de contradicátore cu regul'a stabilita odata ca: preotulu se fie barbatu alu unei femei, adeca se se casatorésca numai odata, insemnamu cumca apostolulu intr'una cuprinde dispusetiunile pentru casatoria in generalu ér, in cealalta dispusetiunile pentru casatori'a preotiloru in specialu. In adeveru, casatori'a a doua nici in crestinismu nu potea fi mai multu respectata decâtu in paganismu, la romanii antici. Vasiliu celu mare, cu privire la a dou'a si a trei'a casatoria, dice: „Pe una ca acést'a o numescu nu nunta, ci poligamie.“²⁾

Daca in sa biseric'a a admisu casatori'a a dou'a pentru mireni, ea nu a fostu admisa nici odata pentru preoti. Praes'a neintrerupta a bisericei probéza evidentu cà, cuvintele apostolului: „Preotulu se fia barbatu alu unei femei“ cuprindu o lege concesiva, pentru antai'a casatoria a preotiloru, si prohibitiva pentru a dou'a casatoria a loru. Acést'a se vede lamuritu din can. apostolescu 17, care suna: „Celu ce dupa santulu botezu s'a insuratu de doue ori, ori a avutu tiitóre, nu póte fi episcopu, nici presbiteru nici diaconu, nici altu ceva din catalogulu sacerdotalu.“ Ba si casatori'a prima se concede preotiloru, numai inainte de hirotonire, ér dupa hirotonire ea nu se concede. „Dintre cei ce au intratu in cleru neinsurati, vrendu se se insóre, se potu insurá numai cetitoriisicantaretii.“ (Can. 26 Ap.) De aceea, sinodulu localu din Neocesaria dispune ca „Presbiterulu daca se va insurá, din trépt'a sa se se scotia“. (Can. 1)

Precum se vede dar, disciplin'a biserisei relativu la casatori'a preotiloru este atâtu de clara, încátu ori ce incercare de reforma pentru ea póte se provóce numai subminarea ei, subminarea moralei chiar! Càci aci nu e vorba numai de actulu casatoriei in deobsce, ci mai multu, este vorb'a: cà póte fi compatibila nunt'a cu sacerdotiulu obtienutu odata prin hirotonire? Biseric'a in virtutea cuvintelor apostolului Pavelu ca, preotulu se fia barbatu alu unei femei, nu primesce in cleru pe celu ce a fostu de doue ori casatoritu, si lipsesce de preotia, pe celu ce se casatoresce dupa hirotonire. Acést'a mai espicitu se vede din dispusetiunea Pravilei cei mari, unde aflamu urmatórele comentarie: „Can. 1 alu soborului dela Neocesaria poruncesce: vre unu omu, ce nu se va insurá, si se va face preotu de june, éra apoi dupa preotie va vrea se se insóre, unulu ca acel'a i se ia preoti'a de totu. Éra de va fi altu preotu si-i va muri preotés'a, si va remanea veduvu, de aceea va vre se ia alta muieru, ia-i-se silui preoti'a. . . . . Care se insóra de a doua óra, acel'a nu póte fi clericu, adeca mireanulu ca-

rele va luá a dou'a femeie, si a fostu clericu, de aceea nu mai póte fi clericu.“¹⁾

Istori'a probéza in genere, cà biseric'a érá mai inclinata se oprésca absolutaminte casatori'a preotiloru, decâtu se conceda vroduta casatori'a a dou'a. Idei'a cà caracterulu preotiei ar fi incompatibilu cu intimitatea conjugala, érá atâtu de multu respandita in cei d'antaiu trei secolu, in cátu, in secolulu patru, sinodulu ecumenicu dela Niceea, érá fórtu dispusu de a-o formulá si sanctioná ca lege pentru tóta biseric'a, decumva episcopulu Egiptianu, Pafnutiu, nu combatea cu asprime celebratulu preotiloru, si se apere cu energia castitatea casatoriei. Cu tóte acestea in occidentu fù respandite si recunoscute decisiunile sinodului din Elvira (an. 305) care impuneau unu celibatu absolutu preotiloru, pretindiendu chiar desfacerea matrimoniului contractatu. In contra unoru astfelu de abnormitati biseric'a se pronuncia prin canonulu 5 apostolicu: „Episcopulu ori presbiterulu ori diaconulu muieru sa se nu-o lapede sub cuventu de evlavie“. Parintii sinodului trulanu se pronuncia si mai espresu in canon. alu 13-le: „Fiinducà in biseric'a Romaniloru am aflatu, cà acolo ca unu canonu se tiene, ca cei ce voiescu a-se face diaconi ori presbiteri, trebue se se dechiare, cà nu se vor impreuná mai multu cu femeile lor; pentru aceea, noi, conformu vechiului canonu alu perfectiunei apostolice si alu ordinei, voimu ca insocirile santitiloru barbati se aiba tarie si de acum inainte, nici deslegamu comunicatiunea cea catra muierile lor, nici lipsimu pre ei de impreunarea unuia catra altulu la timpulu cuviintiosu; dreptu aceea de se va aflá vrednicu spre hirotoni'a de ipodiaconu séu de diaconu, séu de presbiteru, acést'a nici decum se nu se oprésca de inaintarea la acestu felu de trépt'a, impreuna locuindu cu legiuit'a femeie, nici éra si la timpulu hirotoniei se nu se céra dela elu profesiunea, cà se va lapadá de legiuit'a impreunare cu femei'a sa, ca nu de aicea nunt'a cea de Ddiu legiuita si binecuvantata prin presinti'a sa, se fimu siliti a-o ocarí, càci vocea Evangheliei striga: „Cele ce Ddiu a impreunatu, omulu se nu despartia.“ etc.

Daca esaminamu acuma luptele disciplinare ce au decursu pentru casatori'a preotiloru, care lupte acusi, acusi erau se se termine in favorea celibatului absolutu, prohibirea pentru a doua casatoria nu érá numai effusulu doctrinei apostolice, ea érá impusa de intieleptiunea omenésca ca o precautela, in faci'a unui pericolu. Textulu din scriptura: „Ce a impreunatu Ddiu, omulu se nu despartia“²⁾ nu militéza pe langa contractarea casatoriei, precum ilu esplica unii,³⁾ ci pentru insolubilitatea ei. Acést'a invederéza atâtu din faptul biblicu catu si din canonele ce-am citatu mai susu. (can. 5. ap. si 13 trulanu). Christosu intrebatu de farisei: „Óre se cade omului se lase femei'a sa pentru ori ce cauza?“ Elu respunse: ceea ce a impreunatu Ddiu, omulu se nu despartia. Asia dara, unde matrimoniulu nu e contractatu, acolo

¹⁾ Pravila cap. LXXV. ²⁾ Mat. 19. 6.

³⁾ A se vedé Protocolulu congresului din 1870 Nr. 90.

nu se p^ote imputá despartirea. La preotii veduvi casatori'a se opresce dar nu se desface. Ea remane valabila, dupa ce odata s'a facutu, si preotulu pierde numai functiunea sa.

In faci'a institutiuniloru sustátore, institutiuni, pe care nu le putemu ignorá, noue ne pare bine cá congresulu bisericescu nu s'a pronunsiatu in cestiunea acést'a, ci a supus'o la esaminarea competinta sinodului episcopescu. In adeveru ar fi fostu erórea cea mai mare a ascultá vocea acelora, cari sustienu cá cestiunea nu taie in disciplin'a si in canónele bisericeii.

V. A.

Cultur'a poporului si scól'a poporala

desvoltate istorice cu deosebita privire la Helveti'a.

(Continuare.)

In seclulu alu 17-lea a facutu unele imbunatatiri Ratichiu. Acestea se restrensera inse numai pe langa studiulu limbei latine. Barbatulu de influentia Iohn Locke scrisse despre educatiune, dar numai cu privire la clasele superióre. Rousseau, carele a facutu epoca in ceeace privesce individualitatea si natur'a copiiloru, ba dupa cum se exprima Diesterweg, „a descoperitu drepturile copilului,“ si alege elevulu seu, numitu Emil din clasele superióre. Elu face sè-se desvólte Emil in conditiuni, pe cari le potu indepliní numai ómeni avuti, ér facia de seraci se exprima in urmatoriulu modu: „seraculu nu are lipsa de educatiune, ceea ce i-trebuie,sc, invetia de sine, o alta educatiune nu este in stare a-si insusi.“

Filantropistii, cari au aplicatu in pracsá ideile lui Rousseau si au pusu, in miscare intréga Europ'a inea nu cugetara la poporu. Ba Basedow repetiesce de multe ori, cá reformele, ce se facu in instructiune sunt numai pentru clasele superióre.

Celu dantaiu pedagogu, care s'a luptatu, ca sè-se infientieze scóle pentru toti a fost *Amos Comeniu* (1592—1671). Elu a scrisu in anulu 1632 „Didactic'a“ sa. Acestu opu intreze tóte scrierile pedagogice de mai nainte. Elu ne presentéza in cartea sa nesce regule de educatiune si instructiune de mare valóre, si unu organismu de scóla completu. Legile educatiunei tenerimei le baséza pe legile naturei. Elu espune cátu se p^ote mai detaiatu necesitatea, importanti'a si caracterulu mersului naturalu in educatiune si instructiune. Elu pretinde patru felii de scóle: scól'a din cas'a parintésca pana la alu sieselea anu, scól'a poporala cu 6 clase, scól'a latina, éراس cu 6 clase, ér dupa acést'a academi'a. Despre tóte aceste patru scóle ne dá o icóna detaiata. Referitoriu la scól'a poporala dice urmatórele: „Scólele poporali trebuie se fie foculare de umanitate. In ele sè-se formeze omulu omu. De aceea este necesariu, ca in aceste scóle se nu umble numai pruncii bogatiloru si ai nobililoru, ci toti pruncii, fie ei nobili, séu cetatieni, fie bogati séu seraci, fie la orasie, fie la sate. Totu celu ce se nasce din muiere, se nasce, pentru ca se devina omu, se devina fiintia rationala. Inaintea lui Ddieu nu este unulu mai vediutu decâtu altulu.“

„Multi, dice Comeniu, nu sunt de acordu cu mine, ca tóta tinerimea se umble in scól'a poporala. Ei recomenda scól'a poporala numai pentru fete si pentru acei prunci, cari se pregatescu, ca in vietia se traiésca din lucru de mana. Pruncii, cari voiescu a studiá mai departe se mérga de a dreptulu in gimnasiu. Eu sum de alta parere, si anume: 1) pentru ca eu voiescu, ca cultur'a se fie unu bunu comunu pentru toti ómenii, si ea se-i pregatésca pentru totu ce este omenescu. Ei trebuie scu deci crescuti la olalta, ca toti sè-se spriginésca, si animeze unii pre altii; 2) eu voiescu,

ca ómenii sè-se pregatésca prin educatiune pentru tóte virtutile. Toti sè-se deprinda si la modestia, si la concordia si servitiu reciprocu. De aceea nu trebuie scu despartiti unii de altii. Nu trebuie data nimenui ocaziunea, ca se privésca numai la unii ómeni cu placere, ér pre altii se-i despretiúesca.“ Aceste cuvinte de auru aru trebui se fie scrise pe usi'a fiecarei scóle.

Glasulu lui Comeniu fí multu timpu unu glasu in pustia. Elu mai este inca si astadi in multe locuri.

Alu doiela pedagogu, care sia oferitu servitiile sale causei poporului este August Hermau Francke. Elu si-desvólta inse principiile sale intr'unu cercu multu mai restensu, decâtu Comeniu.

Alu treilea pedagogu este unu nobilu cu numele Rochov. Elu a servitu mai antaiu in armata. Intorcendu-se dela armata la mosiele sale, afla pe supusii sei intr'o stare fórte decadiuta atátu iu privinti'a intelectuala cátu si morala. Acésta stare i-escitá compatimirea Elu infientiá mai multe scóle pentru supusii sei. Elu scrisse insusi cártile de scóla, si se ocupá si cu instructiunea, si astfeliu obtienú in scólele sale rezultate splendide. Ministrulu Zedlitz lu-incuragiá in opulu seu. Nu dupa multu timpu inse incepú a suflá din regiunile mai inalte unu altu ventu. Rochov éراس espusu acum a se aperá contra a o multime de invinuri, ce i se faceau pentru zelulu seu intru instructiunea poporului. I-se obiectiuná adeca, cá ce consesintie rele p^ote avé instructiunea poporului. Ori cátu de cu succesu se aperá inse, lucrulu se inchieia cu cuvintele: „supusii nostri nu trebuie scu deprinsi a resoná.“ Cu mórtea lui Rochov intem-plata la 1805 incetara si scólele infientiate de elu.

Alu patrulea si celu mai mare pedagogu este *Pestalozzi*. Elu si-indreptá atentiunea sa nu numai asupra imbunatatirei instructiunei, ci asupra intregii vietii sociale, politice si economice a poporului. Elu voiesce se imbunatatésca starea poporului pe tóte terenele, si se lu-inaltie pe poporu la o stare demna de omu.

In tractarea cea nedrépta a poporului vede Pestalozzi isvorulu decadintiei lui morale, spirituale si economice „Nedreptatea, dice elu, face se stagneze progresulu omeniei. Cu cátu se potentiéza acésta nedreptate, cu atátu decade poporulu. Daca se vedu consecintiele acestei coruptiuni, vin'a se pune pe aceia, cari sunt corupti ér nu pre cei ce au produsu coruptiunea.“ Catra nobili eschiamu elu in anulu 1797: „voi ati ingropatu drepturile poporului, si ati facutu din ele unu obiectu de gratia.“ Elu se incercá dreptu aceea a le scóte éراس la lumina.

In sistem'a financiara aflá elu unu nou obiectu alu maniei si alu atacuriloru sale. Tóte sarcinele adeca le purtá bietulu tieranu. Domnii de pamentu si proprietarii nu contribuiau nimicu. Dárlile cele multe secau tóte veniturile poporului dela tíera. Din aceste multe dári inse nu se intrebuintia nimicu in folosulu poporului dela tíera. Pestalozzi si-ridicá vocea sa contra acestei nedrepte economii de statu in anulu 1782. Elu pretinse, ca sarcinele publice sè-se eieteze dupa avere, ér obiectele neaperatu necesarie pentru sustinerea vietii se nu fie supuse la nici unu feliu de dare. Numai pe o astfeliu de cale se p^ote asigurá viitoriulu unei tieri. „O sistema buna financiara, dicea elu, si-cauta resursele de venitu la omulu, carele p^ote se platésca, ér nu la acel'a, care este suptu de greutatile vietii. O astfeliu de sistema tiene contu de greutátile vietii seracului, si pune sarcine acolo, unde este abundantia. Nu puneti sarcine pe panaa si sarea, cartofii si fain'a, lemnele si corf'a seracului.“ Aceste admonitiuni ale lui Pestalozzi nu numai cá remasera fara nici unu rezultat, ci tocma din contra ele provocara asupra lui numai ura.

In totu decursulu revolutiunei din 1798 continuá Pestalozzi cu admonitiunile sale. Elu pretindea, ca sè-se stérgea decimele, si sè-se inlocuésca prin o dare dupa avere. Celoru ce diceau, cá statulu nu p^ote esistá fara decime le respundea: „daca sermanulu tieranu a fost in stare pana acum

se sustiene singuru statulu, atunci cu atâtu mai vertosu va fi in stare a o face acést'a averea tuturor cetatieniloru din Helveti'a." Prin acést'a si-atrase Pestalozzi si mai multu mani'a nobilimei contra sa.

In timpulu acest'a aparura o multime de brosiuri scrise mai cu séma de preoti, cari lu-condamnuu. Cátu de mare erá amaratiunea contra poporului iu clasele superioére, putemu vedé din adresele, ce se faceau poporului, carele nu erá aplecatu a plati decim'a, in cari cetimu: „Tu poporule esti condamnatu, si vei avé se induri multe lipse. De nu vei voi a plati decime, vei deveni insuti decima, adeca te vei face asemenea draciloru cari facu a dicea parte din cét'a ingeriloru.“

Pestalozzi fú persecutatu pentru tendintiele sale de a ameliorá sórtea poporului pana la móрте.

(Finea va urmá.)

Starea scóleloru si a invetiamentulu in protop. Halmagiului.

(Discursu tienutu de preotulu Nicolae Butariu, in conferinti'a invetiatoréscá din Halmagiu, la 24 Novembre a. c.)

Inpovarati de grigi familiare, obositi si infranti de fatigele sórtei, par' cá nu ne-au mai remasu timpu a ne ocupá si de interesele nóstre publice nationale.

De aceea, când primimu câte o invitare a concurge la cutari intreprinderi si fapte nobile, a participá la cutare adunare de interesu publicu, buna óra cum e si acést'a de astadi, mai totdeuna si de comunu le primimu cu o racéla si indiferentismu, par' cá nici nu ne-ar privi si atinge pre noi, si far' a ceti, cu atâtu mai putinu a ne-ocupá si a studiá cu seriozitate cuprinsulu actului de invitare si scopulu ce urmaresce, simplaminte luamu la cunoscintia diu'a conchiamarei, carea când sosese ne impinge mai ca cu sil'a, si daca luamu parte, o facemu acést'a mai multu din datorintia oficioasa.

Ne intrunimu apoi in adunare. Acést'a se deschide prin convocatoriu, carele cu cuvinte insufletitoare arata scopulu adunarei si intrunirei nóstre. Se cetesece program'a, si nise trage atentiunea asupra problemelor ce avemu de resolvatu. Se incepe apoi discusiunea, se facu propuneri si se aducu decisiuni meritorie, si tóte aceste se intempla in presentia nóstra. Cu tóte aceste daca esimu afara din adunare si ne indepartamu care in catr'o, ne intreba orescine cá: „Ce adunare a fost acést'a si cá ce s'au ispravitu in ea? Respundemu pe scurtu: nu sciu!“ Si intru adeveru nici nu scimu, pentru cá noi in adunare mai numai cu corpulu am luat parte, far a urmari cu atentiune cele ce se petrecu, lasandu spiritulu se sbóre de parte si se se ocupe cu alte cele.

De aci urméza, cá ori ce insufletiri la fapte maretie, si rezultatulu a mai tuturor adunariloru si intruniriloru nóstre de interesu publicu-nationalu nu producu efectulu doritu, si ori ce incercari fie cátu de salutarii remanu pururea zadarnice.

Far' a atribuí onorabilei conferintia atare ofensa, me intrebú totusi daca am cetitu si recetitu noi toti, daca ne-am ocupatu si daca am studiatu cu atentiune circulariulu si problemele precum si scopulu inaltu si sublimu supusu prudintei si seriosei nóstre deliberatiuni?

Pe cându respunsulu acestei intrebari remane unu misteru ne strabatutu, pe atunci permiteti-mi on. conferintia a Ve revocá in memorie si atentiune nu numai cuprinsulu cerculariulu si insemnatatea problemelor ce avemu de resolvatu, ci totu odata discusiunea si propunerile ce se vor face, rugandu inainte dieimea se ne insufletiesca prin darulu prea santuluu spiritulu, de care, condusi fiindu, decisiunile ce se vor aduce se fie demne si se coresponda sublimulu scopu pentru care ne-am intrunitu astadi.

Pana a-ne demite insa in discusiuni meritorie, dati-mi

voieon co. nferintia se ve espunu starea faptica a scóleloru si a invetiamentulu nostru confesionalu, ca se scimu de ce avemu se ne ocupamu.

Atâtu nainte de 1848/9 cátu si dupa stabilirea ordinei si dupa intrarea in vietia a unei epoce mai favorabile, mai liberala si mai constitutionalá, introdusa si direasa de nemti, in intregu acestu protopresbiteratu existá numai o scola cu doue clase in Halmagiu, si la care apartineau paremise 51 de comune. — Acést'a scola carea in decursu de vr'o 13 ani abia au consumatu 10.000 fl. si pentru cari au datu protopresbiteratulu peste 150 de carturari, pe cari numai si astadi i mai posiede acestu protopresbiteratu, pretii, invetiatorii si mai alti carturari, unicii inteleginti, séu mai bine: semi inteleginti! Pentru cá pe atunci scól'a erá scola. Avea autoritate si respectu, edificii solide, invetatori pre cátu de buni, si materi'a invetiamentulu corespondiatóre.

Esamenele erau adeverate dile de serbatóre, atâtu pentru scolari, invetatorii cátu si pentru autoritatile publice si publicu. Toti erau emotionati si cuprinsi de fiori! nu de frica, ci de importantia dilei.

Desu de diminéti'a Halmagiulu avea serbatóre, notabili, functionarii, parintii prunciloru si altii curiosi circulau pe stradele Halmagiulu toti serbatoresce inbracati, cari mai apoi la or'a hotarita in frunte cu protopopulu, cu functionarii, in fruntea carora se aflá comitele supremu, cáci pe atunci capital'a comitatulu erá Halmagiu, secondati de parintii scolariloru si alti honoratorii intrau in biserica unde se incepea examenulu cu tóta festivitátea posibilá, si decurgea in celu mai severu si seriosu modu, terminanduse cu premiarea scolariloru diliginti in cátu fie care participante ducea cu sine o suveniru ne uitata.

Me veti scusá daca staruescu asupra acestoru amanunte la aparintia de nici o inportantia, aflati inse, cá acestu ceremonialu esternu dá o autoritate si respectu scóleloru si invetiamentulu, contribuiau si influintiau fórte multu asupra scolariloru, producandu unu nespusu efectu asupra invetiamentulu pentru cá scolarii, dar si altii stiau cá scóla e scóla, si cá cine umbla la scola nu e fie cine!

S'au stramutatu timpurile, si astadi scólele sunt mai numai preteste si cu numele, si pe catu le lipsescu cele ceremoniale de parada pe atâtu s'au perdutu pretiulu autoritatea si respectulu, si apoi si efectulu li-e intogma. De la anulu 1863 in cocea decandu se dusera nemtii si in loculu lorú urmara romanii cei mari si nationali la carma si putere, scólele succesive incepura a se inmulti prin comune, pana ce catra anulu 1875 ajunsera la numerulu paremise 24 direse si administrate de autoritati romanesci.

Acum daca cercamu sporiulu facutu de aceste 24 de scóle in circa 13 ani in comparatiune cu cea unica scóla cu doua clase din Halmagiu odiniora, ér togmai in 13 ani, n'au produsu nici pe departe atátia carturari catu unica scola cu doua clasa din Halmagiu totu in 13 ani! si mai aflamu cá acést'a in 13 ani au consumatu abia 10,000 fl. pe candu cele 24 scóle ér in 13 ani, circa o suta mii fiorini!

Eu posiedu date si esemple in asta privintia, si e usioru de aflatu cum in comune cu scola de 10—13 ani nu vei aflá nici unu carturariu!

Se nu créda cineva cá la aceste scóle scolarii n'ar fi invetiatu, si nu ar fi facutu oresi care sporiu. Sciu si recunoscú cá au invetiatu si facutu oresi care sporiu — invetiamentulu inse n'a fostu solidu cáci au invetiatu multu a ceti, a scrié, a calculá si mai alte cele fora ca se intielega macar o constructiune, macar unu siru din cele invetiáte; de aci au urmatu antipatia, ur'a si indiferentismulu catra continuarea si repetirea celoru invetiáte, cu atâtu mai multu catra cetirea predilecta a opuriloru si cartiloru de cuprinsu bunu, frumosu si interesantu, dupa ce gatau cu scól'a, in cátu inveci numai prindeau carte si péna in mana, asia cá preste cáti-va ani numai sciau o iota.

De scolele de repetitiune n'avem ce mai face neci vorba!
Abstragendu dela acésta inprejurare, scimu bine că scólele nóstre sunt pe une locuri pré dese, pe altele pré rare!

Halmagiulu, Halmagelulu, Ociulu si altele sunt comune cu scóle in cari abia, ba neci pruncii loru indatorati a umblá la scól'a nu ar putea incapa, dar apoi unde sunt cei de prin una, doua si trei comune adnesate? când mai in fie care ar trebui o scola!

La Bodesci scóla, la Banesci scola si ar fi de ajuns una in locu de doua, si asia mai departe de aceste disproporțiuni!

Mai scimu si aceea că scólele câte le avem sunt fórte primitive si ne corespundietóre nici legeri nici cerintieloru si neci inaltei loru destinatiuni, ba unelocuri sunt de scandalu, ne cascigate, mici, strimte, intunecóse si murdare, si a fara de una séu doua simple lavitie, nimicu, nimicu alta intru totu intielesulu cuventului, nici mobilaru neci aparatele necesarii, nici manuale, nimicu si ér nimicu din tóte cele necesarii la unu invetiamentu solidu.

Mai in colo dotatiunea invetiatoriloru atátu de slaba in câtu numai accia se aplica pe aici de invetiatori cari séu nu sunt de nici o alta tréba, séu n'au altu modru de subsistintia, séu se espunu si sacrifica pe sine acestei inalte, nobile si pe catu de sublime si maretie chiemari pe atátu de grele, căci scrisu este: „Pe care dieii l'au uritu pe acel'a l'au facutu crescatoriu.“

Afara de aceste, cu o dotatiune atátu de slaba si si acést'a abia incasabila, pe cine se-lu si traga firea a propune cu predilectiune si a face sporiu de minune? A se perfectioná prin cetirea cartiloru si foiloru de specialitate, de cultura si literatura? spre ce neci voe, neci putere n'au, pana când trebuie sè se lupte cu subsistintia de pe o di pe alta, pe alte căi si prin alte medilóce neglijandu-si vrendu ne vrendu prin acést'a datorintia.

Mai luandu in considerare situatiunea locuriloru ne favoritóre, a caseloru inprasciate pe diferite vâi, culmi, dealuri si muntii, in câtu scól'a din centru e in indepartare de óre si dile intregi, si că intre astu-feliu de inpregiurari, vrendu nevrendu, ba nici pe langa cea mai mare buna vointia, scolarii nu potu cercetá scól'a regulatu, si că in venirea la scóla cele de multe ori intimpina pedeci si greutate ce i punu in neputintia de a cercetá scól'a.

Asia trece unu anu, asia altulu, asia cu totii si numai sacrificii dar sporiu nemica.

De aci ur'a, indolenti'a si nepasarea poporului de scóla, ba o privesce de o sarcina apasatóre si de nici unu folosu si in locu se se intereseze, se se entusiasmeze si se mai sacrifice ceva pentru scola, abia accepta ocaziunea se póta scapá de ele.

Catra aceste fatalitati se mai adauga cumplit'a miserie ajunsa in gradulu supremu la mai intréga populatiunea, asia câtu vendu nevrendu si nici pe langa cea mai buna vointia parintii nu-si potu tramite pruncii la scóla.

Apoi rogu-ve in fati'a acestei miserii, candu nefericitii parinti cu pruncii goi si desculți si ne avendu ce mancá, nici macar o bucatura de malaiu necum alte cele precum erau invetiati odinora, in mediloculu acestoru torture, suferintie si necasuri, cându si ultimulu tiolu, ultimulu vitielu, ultimulu purcelu ori capra se vendu cu dob'a pe nimicu pentru contributiune! Dapoi alte lipse si trebuintie? In fati'a acestora ori ce insufletiri, ori ce capacitari si ori ce sfortiari, de si pe o ureche intra dar curendu esu pe ceea lalta, pururea remanu zadarnice!

Numai putinu este o fatalitate pentru scola si invetiamentu si administratiunea acestora si ingrigirea loru; in lips'a personelor apte si calificate conduse de amore, de interesu de devotamentu si energie in implinirea datorintiei, a incredintia sórtea acestora in mani ne apte, necapace si indifereente de onorific'a datorintia.

In considerarea toturoru acestora au sositu momentulu cându spiritualminte mi-plecu sufletulu si-mi indreptu cugetulu catra Dumnedieu rugandulu ferbinte se indrepte con-

sultarile si lucrarile nóstre catra tînt'a doririloru, se ne lumineze si poyatiúsca pe cararile mantuirei. Se faca ca modest'a propunere ce o voiú face acestei on. conferintie se aiba si intrunésca rezultatulu si consimtiementulu Dvóstra macar in aceea mesura pe câtu de umilu si cu buna vointia o facu.

Propunerea mea se referesce la infintiarea unui fondu generalu scolasticu pentru intregu protopresbiteratulu Halmagiului pe bas'a statutelorú ce am pregatitu si pe cari le voiú cetí si supune apreciarei on. conferintie cu indulginti'a acesteia.

Cându on. conferintia ar consimti cu mine si ar primi aceste statute, n'ar lipsi de câtu aprobarea Ven. Consistoriului carele sunt siguru că le va aprobá, noi mereu ne-am apropiá de tînt'a doririloru nóstre si problemele, supuse deliberatiunei nóstre asia ca se corespunda acelui santu scopu ce urmarescu, s'ar resolve de sine.

Am contribuí la inaintarea starei materiale a poporului priv imprumuturi cu interese moderate, si fiindu că se afla strimtoratu ar imprumutá, si totu pe atunci ar inaintá si spiritualminte si moralmente fiindu tóte aceste conditionate una dela alta.

Am avé mai apoi scóle si invetiamentu inffloritoare.

Si daca pretindu unu micu sacrificiu dela biserici, lu-facu in bun'a credintia că acei denari se intorcu pe unu altariu numai putinu santu, pe sacrulu altariu alu Minervei; căci scólele facu bisericile; scólele sunt totu atâtea biserici, temple ale muselorú, dar poporulu in lipsele bisericiloru e pururea gat'a la sacrificii si nu totu asia cu scólele cari credeti-me vor ajunge in necasuri si ispite din ce in ce mai mari, si va fi bine pana ce mai avem putinu tempu se-lu folosimu si se ne ingrigimu in tempurile mai bune pe candu vor urmá timpuri mai rele.

Pe câtu voim salvarea si infflorirea scoleloru si a invetiamentului nostru popularu pe atátu se recunoscemu trist'a si deplorabil'a lorú stare, carea ori catu de genatóre se fie se nu perdemu din vedere, că daca ne iubimu viatia, daca voim a ne insenatosiá si mantui de bóla, de carea suferimu, si carea din ce in ce devine mai periculosa, atunci fara pregetare se le descoperimu si mai vertosu se cercamu căile si medilócele salvatóre, pentru că la din contra insine ne-am sinucide.

Catra tíer'a romanésca.

Tu regina 'ntre regine

Tiéra romanésca,

Dumnedieu se-ti deie bine

Si se te marésca.

Din pamentulu teu se crésca

Granele de auru,

Éra muntii tei rodésca

Celu mai scumpu tesauru!

Pe a ta campia grasa

Florile 'nfflorésca,

Si in érba de matasa

Se se adumbrésca.

Si in fluviile tale

Sórele se spele,

Se-ti produca minerale

Scoici, ghioci, margele.

Ceriu-ti totu seninu se fie

Nuorii tei se piara,

Si in sinu-ti pre vecia

Fie primavéra!

Fii tei se se sporésca

Mandri in taria,

Lumea 'ntréga se simtiésca

A lorú vitejia!

Se-ti mandrésca viitoriulu
Prin o mare fapta:
Castigându-ti teritoriulu
Ce-ai avutu odata!

Ca se fii ca lun'a plina,
Mandru rotilata,
Si-se versi a ta lumina
Peste lumea tóta!

Ionu Tripa.

Diverse.

= **Publicarea** concursului pentru parochi'a din Giul'a-germana s'a sistatu la ordinulu mai inaltu.

= **Bibliografia.** A aparutu in brosiura seperatu tractatulu pedagogicu: „*Jubirea facia de copii*“ de Dr. Lazaru Petroviciu, profesorul la institutul pedagogicu — teologicu din Aradu. Pretiulu unui esemplariu 20 cr. v. a.

Unu juristu

1—3.

absolutu — romanu — cu esamenu de a poté fi improcolatu, pe langa conditiuni favorab ile póte fi aplicatu del o c u la Dlu Emericu Várnay advocatu in Zsombolya, Comitatu Torontál. Desluciri la respectivulu, séu la Suetoniu Petrovitiu parochu in R. Kécsa.

Anunciu.

1—3.

La notariatulu comunelu Mandrulocu si Ciciriu, se cérca unu adjunctu versatu in afacerile notariale. Salariu anualu 150 fl. v. a. vuptu si cartiru la notariulu respectivu.

Concursu.

1—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci din *Radmanesci*, protopresbiteratulu Lipovii, Comitatu Carasiului, se escrie concursu cu terminu pana la **7 Ianuariu** stil. vechiu 1879. in care di va fi alegerea.

Emolumintele sunt: 133 fl. 36. cr. val. aust. 12. meti grâu, 20. meti cucurudiu in bómbe, 4. jugere pamentu, 1. fenatiu si 3. aratoriu — 8. orgii lemne de focu din care are a se incaldí si scól'a; camara si stalau, si dela inmormontari unde va fi chematu 20. cr.

Doritorii de a ocupá acésta statiune suntu avisati recursele loru instruate in sensulu statutului Organicu si adresate comitetului parochialu ale trimite la subscrisulu in Vizm'a p. u Székas, si pana la diua de alegere au se se presinte in vreo Dumineca séu serbatóre la biseric'a din Radmanesci spre a-si arató desteritatea in cantu si tipicu. Radmanesci 7. Decembre 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Procopiu Lelescu**, Inspectoriu scolariu.

1—3.

Se escrie concursu pe statiunea de invetiatorésa la scol'a de fete nou infiintata din comun'a *Ecic'a-romana* (Román Ecska) protopresviteratulu B. Comlosiului, Cottulu Torontál, cu terminu de alegere pe **21 Ianuariu** 1879 vechiu.

Emolumintele anuali sunt: 300 fl. v. a. si cartiru liberu cu gradina de legumi.

Recurentele sunt pofite asi trimite recursurile instruite conformu stat. org. pana la diu'a de alegere Domnului protopresviteru si inspectoru scolariu Vincentiu Sierbanu in Banat-Komlos, Torontál.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protopresviterulu tractualu: **Vincentiu Sierbanu**, inspectoru.

In urmarea decisului Consistoriului gr. or. Oradanu dto. 27. Novembre a. c. Nr. 706. B. se escrie concursu pentru postulu de capelanu langa inbetranitul parochu din *Fecheteteu* Iosifu Furcoviciu, protopresbiteratulu Pestesului, Cottulu Bihoru, cu terminu de alegere pe diu'a de **11 Ianuariu** 1879.

Dotati'a capelanului va fi jumatare din birulu preotiescu, din stóle si alte venite parochiali, cu esceptiunea intravilanului parochialu. — si fenatiulu din afara: si anume dela 180. fumuri câte una vica cucurudiu sfarmatu si stólele usuate oferite de insusi parochulu deficientu.

Capelanulu alesu dupa mórtea veteranului parochu inca in unu anu va ramané in beneficiile sus enumerate capelaniali.

Recurentii au a-si trimite petitiunile provediute cu documintele necesarie subsemnatului oficiu protopopescu. per Élesd in Lugosiulu superioru. 2—3.

Fecheteteu in 4 Decembre 1878. Comitatu parochialu. In contielegere cu **Teodoru Filipu**, Administratore protopresbiteralu.

In urmarea decisului venerab. Consistoriu dto. 25 Octomvre 1873 Nr. 1313/368 scol. Se escrie concursu pentru deplinirea definitiva a postului invetiatorescu din *Halmagielu* protopresbiteratulu Halmagiului, cu terminulu de alegere pe **24 Decembre a. c.**

Emolumintele anuali: in bani gata 300 fl. v. a. 6 orgii de lemne, cartiru liberu si gradina de legumi.

Recurentii voru produce testimoniu de preparandie, de cualificatiune, si moralitate; — recursurile adresate comitetului parochialu, se voru trimite subscrisului inspectoru scolaru pana la 23 Decembre a. c.

2—3.

Comitetulu parochialu.

In cout. cu mine **Ioanu Groza** prot. si inspect. scolaru.

Conformu decisului Consistoriului gr. or. Oradanu dto 27. Novembre a. c. Nr. 718. B. se escrie concursu pentru vacant'a parochie din *Lugasiulu inferioru*, protopresbiteratulu Pestesului, Cottulu Bihoru, decretata de clasa a treia, cu terminu pana la **7. Ianuariu** 1879. in care diua va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: dela 116. fumuri câte una vica cucurudiu sfarmatu, intravilanulu parochialu 1-jugere catastralu, estravilanulu 10 jugere pamentu clasa 1-a, 60 dile de lucru, cartiru liberu, si stólele indatinete.

Doritorii de a ocupá acésta parochie suntu avisati a-si trimite recursele pana la terminulu amintitu provediute cu documintele necesarie subsemnatului oficiu protopopescu per Élesdi in Lugasiulu superioru.

Lugasiulu inferioru in 3. Decembre 1878.

2—3.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine **Teodoru Filipu**, administratore protopresbit.

Pentru statiunea invetiatorésa de a II. Classa din Comun'a *Ticvanu-micu*, Protopresbiteratulu Oravitiei, Cottulu Carasiului, se escrie concursu pana in **15 Ianuarie** 1879.

Emolumintele sunt: Salariulu anualu 300 fl. Pentru conferentie si scripturistice 10 fl. pentru lemne din care are ase nicaldi si scóla 30 fl. gradina de legume 1/4 jugeru, gradina afara de comuna 1/4 jugeru, prelanga aceea 1 jugeru de pamantu aretoriu de clas'a prima, cartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au asi adresá recursele instruate conformu statutului organicu cu atestatele necesarie Comitatu parochialu si ale trimite D. Protopresbiteru **Iacobu Popoviciu** in Oravitia pana la terminulu presiptu.

Ticvanu micu in 3 Decembre 1878.

2—3.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. Protopresbiteru tractualu.

2—3.

Pentru deplinirea stațiunii invetiatoresci dela scóla gr. or. confes. din comun'a *Revetisiu* in inspectoratul Ienopoliei — cottulu Aradului, se escrie concursu cu terminulu de alegere pe **28 Decemvrie** a. c. st. v. —

Emolumintele: in bani gat'a 120 fl. v. a 5 cubule de grâu, 5 cubule de cucuruza, 8 orgii de lemne, din care este a se incaldi si scóla, cuartiru liberu cu gradina de legumi. —

Dela recurrenti se recere se produca: testimoniu despre absolvirea preparandiei, de cualificatiune, si atestatu despre conduit'a de pona aci — éra pona la diu'a alegerei, in ore care va Domineca séu serbatóre, se se presenteze la sânta Biserica, ca se-si arate desteritatea in catarile bisericesci si tipicu. —

Recursele adresate comitetului parochialu, se voru trimite — celu multu pona la 25, Decemvrie a. c. st. v. inspectorului cercualu scolaru Nicolau Beldea in Borosineu, care e si posta ultima.

Revetisiu 5 Decemvrie 1878.

Comitetulu parochialu. gr. or.

In contielegere cu mine **Nicolau Beldea** inspect. scol.

2—3.

Concursu pentru deplinirea postului de invetiatorésa la scóla romana gr. or. confesionala de fetitie de nou infiintata in comun'a *Paulisiu*, comit. Aradu, cu terminu de alegere pe **27. Decembre**, st. v. a. c.

Recurentele au de a produce testimoniu baremu de pe unu cursu de pedagogie, cà afara de limb'a materna vorbescu si limb'a magiara, cà suntu deprinse in lucrulu de mana femininu, si cà suntu nascute in religiunea gr. or.

Emolumintele suntu in bani gata 200. fl. 8. orgii de lemne din cari au a-se incaldi si scóla; 10. fl. diurne pentru conferintie; si 12. fl. pentru incalditu si maturatulu scoli; cortelu liberu si ograda. Celea ce voru dori a ocupá acestu postu au de asi asterne recursele Preaonoratului Domnu inspectoru de scóle alu cercului Aradu **Iosifu Goldisiu** in Aradu.

Paulisiu la 3 Decembre 1878.

Comitetulu parochialu.

Zamfiru Conopanu
Presidintele com.

Demetriu Rafila
not. com. paroch.

In contielegere cu mine **Iosifu Goldisiu** protosincelu insp. de scóle.

3—3.

Se escrie concursu pentru unu postu de capelanu pre langa neputinciosulu parochu din *Petrila*, Ioan Popoviciu, protopresbiteratul Bisericeii-albe, comitatulu Carasiu, conformu parintescei ordinatiuni consistoriale cu dto. 21. Septembrie a. c. Nr. 572 bis. cu terminu pana in **17. Decembre a. c.** stilulu vechiu in care diua va fi si alegereá.

Emolumintele suntu: a) a treia parte din sesiunea parochiala, b) atreia parte diu intregulu venitu stolaru, c) precum si atreia parte din biru in cucurudiu dela 150 de case.

Doritori de a ocupá acestu postu de Capelanu suntu avisati a-si trimite recursele loru bine instruate conformu statutului org. beseriescu, Prea On. Domnu Iosifu Popoviciu in Jam, adresate Comitetului paroch. si recurrenti avendu in vre-o Dumineca ori serbatóre a-se presentá in s. bisericica, pentru de a-si aretá desteritatea in cantarile bisericesci si tipicu.

Petrila 29. Septembrie 1878. s. v.

Comitetulu parochialu.

In intielegere cu Protopresbiterulu tractualu.

3—3.

Pentru stațiunea invetiatorésca din comun'a *Gladna-romana*, protopresbiteratul Fagetului, se escrie concursu pona la **31 Decembrie**, 1878.

Emolumintele sunt: Salariu anuale 170 fl 20 meti de grâu; 20 meti de cucuruza; 8 fl pausial de scrisu; 10 orgii de lemne din care are a se incaldi si scóla; cortelu liberu cu gradina de legumi si 2. jugere livada (fenatiu.)

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si adresá recursele, instruate conformu stat. org. cu atestatele necesare, — comitetului parochialu, si a-le trimite D. protopopu **Atanasiu Ioanoviciu** in Fagetu pona la terminulu prefeptu.

Gladna-romana in 24 Novembre 1878.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu protopopulu tractualu.

3—3.

Pentru ocuparea vacantei stațiuni invetiatoresci din *Seceniu*, protop. Fagetului, cu salariu anuale, in urmare decisiunei Venerab. cons. diecesanu Nr. 20 ex 1877 din fondulu generalu diecesanu 40 fl v. a. dela comuna 150 fi banii si 40 cara de lemne, din care are a-se incaldi si scóla; cuartiru liberu cu gradina de legumi, — prin acést'a se escrie concursu pona la **17 Decembrie** a. c. candu se va tienea si alegerea. Recurrentii si-vor tramite recursele sale, instruate conformu stat. org. D. protopresbiteru **Atanasiu Ioanoviciu** in Fagetu.

Seceniu in 20 Novembre 1878.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu protopresbiterulu tractualu.

3—3.

Pentru parochi'a vacanta din comun'a *Bucovetiu*, protopresbiteratul Fagetului, se escrie concursu pona la **26 Decembre** 1878.

Emolumentele sunt: folosirea unei sesiuni de pamentu, biru si stóla usuata dela 130 de case.

Doritorii de a ocupá parochi'a acésta suntu avisati asé ascerne recursele loru bine instruate prescrișeloru stat. org. bisericescu Pré O. D. **Atanasiu Ioanoviciu** in Fagetu.

Bucovetiu in 25 Novembre 1878.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu protop. tractualu.

3—3.

Pentru ocuparea vacantei parochii din *Seliste*, in protopopiatulu Todvaradiei se escrie concursu pana in **31. Decemvre a. c.** candu se va tiené si alegerea.

Emolumintele ei suntu: 10 jugere de pamentu estravilanu, 2½ jugere de intravilanu cu locuinti'a parochiala, dela 60. numere de case câte un'a mesura de cucurudiu sfermatu si stol'a usuata.

Recurrentii se-si tramita recursele sale provedinte cu documintele necesarii pana la terminulu defiptu, — la oficiulu protopopescu in Totvaradia, per Soborsin, — adresate fiindu catra comitetulu parochialu din Seliste.

Seliste, in 19. Noemvrie, 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **Iosifu Belesiu**, protopopulu Todvaradiei.